

Březen 2008

Téměř každý rok se mi zdá zima nekonečně dlouhá. Výjimkou není ani letošek. Zvláště v rajhradském klášteře, kde Památník písemnictví sídlí, začíná jaro opravdu pozdě. I když se venku za okny začíná všechno probouzet k životu, na chodbách kláštera se stále pohybujeme svižným tempem, abychom se zahřáli. Ještě pěknou chvíli totiž potrvá, než sluneční paprsky proniknou i jeho tlustými zdmi. Snad se tedy konečně v březnu ze zimního spánku probudí nejen příroda, ale oživnou i chodby kláštera, poněkud ztichlé přes zimní měsíce. Dopomoci by

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Březnová literární výročí
- » Politická návštěva v Rajhradě
- » Pro ty, kteří už nechtějí číst
- » Bohumil Hrabal a Brno
- » 3 otázky pro člena skupiny Stir up
- » Pozůstalost Marcely Mikuláškové

k tomu mohla i další z pravidelného cyklu měsíčních výstav, tentokrát věnovaná surrealismu.

Ryze jarním tématem může být v březnové Literce článek o spisovateli Bohumilu Hrabalovi. Mnozí si jeho jméno spojují pouze s Nymburkem nebo s Prahou-Libní a mylně tipují, že se právě v těchto místech narodil. Pokud se chcete vydat na jarní víkendovou

procházku s cílem jak jinak než literárním, doporučím vám brněnské Židenice, kde můžete narazit na originální pamětní desku na Hrabalově rodném domku.

Nesmím zapomenout ani na březnového jubilanta. 22. března totiž oslaví své narozeniny čestný člen Klubu přátel Památníku písemnictví – Ludvík Kundera. Oslavenci přejeme hodně zdraví a síly v neutuchající literární aktivitě.

Za celý Památník písemnictví přeji vám všem pěkné velikonoční svátky.

Petra Pichlová

Verše měsíce

b ř e z n a

Bohumil Hrabal: Opojení

*Jen nelíbej mne jaro na mé pysky namodralé
vždyť na nich příchut' soli mám
pět nocí spal jsem v potopené katedrále
kde tkal jsem závoj vidinám*

Některá (nejen) literární výročí měsíce března 2008

16. 3. 1837

se v Mladcové u Zlína narodil **František Bartoš**. Patřil mezi nejznámější učitele Slovanského gymnázia v Brně (dnes Gymnázium, třída kapitána Jaroše 14). Založil literární odbor Čtenářského spolku v Brně, byl ředitelem a protektorem dívčích škol zřízených spolkem Vesna. Věnoval se všestrannému studiu moravského lidu: zkoumal jeho jazyk, hmotnou a duchovní kulturu. Vydal tři soubory moravských a slezských lidových písní i s nápěvy (poslední dva za hudební spolupráce Leoše Janáčka).

29. 3. 1900

se v zámožné prostějovské rodině narodil **Jiří Wolker**. Rodina vlastnila vilu na Svatém Kopečku u Olomouce, kde Wolker trávil prázdniny. K tomuto místu se váže i jeho báseň Svatý Kopeček, která představuje jeden z prvních ohlasů Apollinairova Pásma v české poezii. Básně psal od svých školních let, vedl si deníky a redigoval studentské časopisy. Za jeho života vyšly dvě básnické sbírky: Host do domu (1921) a Těžká hodina (1922). V dubnu 1923 onemocněl a po několika měsících neúspěšné léčby v plicním sanatoriu v Tatranské Poljance zemřel.

Nejbližší akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

5. března v 17 hod., vernisáž výstavy Moravští surrealisté ještě žijí

Manifesty a výtvarná díla skupiny Stir up. Skupina výtvarníků a teoretiků z různých míst Moravy, Čech i ze zahraničí zůstává věrná surrealistickým principům, které neznají geografické hranice. Výstava bude přístupná od 6. do 30. března.

13. března od 11.45 do 12.30 hod. a od 12.40 do 13.25 hod., Krocení literární múzy, Vsetín

Seminář tvůrčího psaní pro žáky ve věku od 12 do 15 let (od 11.45 do 12.30 hod.) a pro studenty ve věku od 16 do 19 let (od 12.40 do 13.25 hod.), kteří by se rádi zúčastnili II. ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy. Seminář proběhne v Masarykově veřejné knihovně ve Vsetíně. Účast je zdarma.

14. března od 10.45 do 12.30 a od 13.00 do 14.00 hod., Krocení literární múzy, Nový Jičín

Seminář tvůrčího psaní pro studenty ve věku od 12 do 15 let. Seminář proběhne v Muzeu Novojičína. Účast je zdarma.

Na oba semináře je možno přihlásit se na emailovou adresu vavrova.pamatnik.rajhrad@o2active.cz

Klub přátel Památníku

Podrobnější informace o Klubu přátel Památníku písemnictví na Moravě najdete na zvláštním letáčku u pokladny Památníku, na webových stránkách Muzea Brněnska: www.muzeumbrnenska.cz

Těší se na Vás pracovníci Památníku písemnictví na Moravě.

VÝZNAMNÁ NÁVŠTĚVA V PAMÁTNÍKU

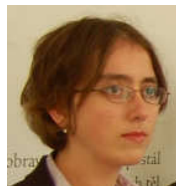
Dne 4. února 2008 navštívili Památník písemnictví na Moravě další z významných politických hostů – předseda poslaneckého klubu ČSSD Mgr. Michal Hašek a senátor (nestraník s podporou ČSSD) Ing. Ivo Bárek. Hosté byli nejprve provedeni po běžné prohlídkové trase s odborným výkladem vedoucího Památníku písemnictví na Moravě PhDr. Vojena Drlíka a knihovnice Mgr. Jindry Pavelkové. Podívali se tedy nejen do stálé expozice moravského písemnictví, ale také do historické knihovny. Poté se vydali do běžně nepřístupných míst kláštera, která právě procházejí rozsáhlou rekonstrukcí i do dalších prostorů, které na opravy teprve čekají. V těchto místech je provedl převor administrátor Benediktinského opatství Rajhrad P. Augustin Gazda, OSB. Právě rekonstruované severní křídlo klášterní kvadratury, které hosté navštívili, bude společně s další částí expozice věnované moravskému písemnictví otevřeno pro veřejnost na začátku července letošního roku.

Senátor Ing. Ivo Bárek (vlevo), předseda poslaneckého klubu ČSSD Mgr. Michal Hašek (uprostřed) a převor administrátor Benediktinského opatství Rajhrad P. Augustin Gazda, OSB.

PRO TY, KTEŘÍ UŽ NECHTĚJÍ ČÍST

Literatura má mnoho způsobů, jak k ní přistupovat a zacházet s ní. Po mnoho let jsem jejím čtenářem, pak také jejím posuzovatelem. Jinými slovy stále obracím listy knih jeden za druhým, vypisuji si poznámky a výsledkem je potom nějaký článek, příspěvek, zkratka další popsání strany. Věřte nebo ne, pak už nemám chuť číst knihy „zbytečné“, v novinách si prohlížím už jen obrázky a oceňuji krátké popisky pod nimi. Někdy vážně uvažuji nad tím, zdali zkrácené knihy z Readers Digest nejsou tím nejlepším na světě, co kdy kdo vymyslel. A co takhle výstavy, kde by nebylo napsáno ani slovíčko a mohli jste si jen prohlížet exponáty... Dost! Otevřela se mi úžasná brána, která nabízí další formu prezentace literatury: rozhlas. Sice je celý

proces od četby, zápisků a tvorby nového textu shodný s tím předcházejícím, ale pak přijde na řadu ještě hlas, jenž vrátí psanému slovu zase duši. Tím se kolo uzavírá, neboť pokud je na tom někdo stejně špatně jako já, tak může být potěšen, že může jen poslouchat a klidně u toho ležet, chodit, běhat, cvičit a kdo ví co ještě. Dá se říci, že čtená literatura v rozhlasu je jakousi terapií pro ty, kteří si potřebují odpočinout. Ráda tedy takové „terapeutické“ pořady natačím. Přináší radost mně a doufám, že i všem posluchačům. Poslední dobou jsem směla natočit pár dílů pro ČRo Praha do pořadu Čas ke snění, který nabízí příjemné melodie a úryvky z oblíbené, laskavé beletrie z výběru různých známých i neznámých osobností. Vivat literatura psaná i mluvená!

Kateřina Vávrová – její krátká, leč na zkušenosti bohatá předchozí pedagogická činnost ji v Památníku přivedla k péči o literární soutěž Skrytá paměť Moravy. To odpovídá i jejímu zájmu o moderní literaturu.

Bohumil Hrabal v Brně

28. března 1914 se v Brně-Židenicích narodil Marii Kiliánové syn Bohumil. Otec ve farní matrice v Zábrdovicích nebyl uveden. 4. dubna byl Bohumil František Kilián pokřtěn, jeho kmotrem byl František Hrabal, který se pak s Marií Kiliánovou 7. února 1916 oženil. Svatba se konala v Polné. Na konci téhož roku dal František Hrabal písemným prohlášením Bohumilu Kiliánovi své příjmení. Tak se z Bohumila Kiliána stal Bohumil Hrabal, což potvrdila 25. února 1920 i Zemská politická správa v Praze. V létě 1919 se manželé Hrabalovi odstěhovali do Nymburka, kde se Hrabalův otčím stal správcem pivovaru. Z těchto raných dětských let čerpal Bohumil Hrabal časté náměty pro své autobiografické knihy (například Postřižiny nebo Městečko, kde se zastavil čas). V roce 1935 se stal řádným posluchačem na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Po uzavření českých vysokých škol za nacistické okupace pracoval jako úředník a studium práv dokončil až v roce 1946. Poté vystřídal řadu zaměstnání – od pojišťovacího agenta, dělníka až po pracovníka sběrných surovin. Roku 1962 se stal spisovatelem na volné noze.

Koncem ledna 1963 vyšla jeho první kniha Perlička na dně, pak následovala každý rok alespoň jedna další. Knihy Bohumila Hrabala patřily v té době mezi nejprodávanější. Po srpnu 1968 se ale z uznávaného autora stal autor nežádoucí, dva tituly (Domácí úkoly, Poupata) již vytištěné a připravené k prodeji skončily ve sběrných surovinách. V 70. a 80. letech publikoval

hlavně v exilových nakladatelstvích, a tak se mnohé knihy dostaly k českému čtenáři se značným zpožděním (například román Obsluhoval jsem anglického krále vyšel v Kolíně nad Rýnem v roce 1980, v Praze až v roce 1989).

V roce 1975 otiskl týdeník Tvorba sebekritický článek Bohumila Hrabala, díky němuž mohl začít s jistými omezeními a autocenzorskými zásahy publikovat i oficiálně.

V Brně - Židenicích V Brně-Židenicích připomíná Bohumila Hrabala pamětní deska na jeho rodném domě v Balbínově ulici č. 47, jejíž autorkou je studentka střední školy Martina Hejmalová. Ve svém návrhu pamětní desky, která je umístěna nízko nad zemí, se vrátila ke slovům Bohumila Hrabala: „Já žádnou pamětní desku nechci, ale když, tak jen ve výšce, kam čůrají psi.“ Deska byla odhalena v listopadu roku 2004. Zasluhou obyvatel Židenic byl na konci Balbínovy ulice pod židenickým hřbitovem postaven také Hrabalův pomník.

3 OTÁZKY pro

Václava Pajurka

Můžete čtenářům Literky představit skupinu Stir up?

Parasurrealistická skupina Stir up vznikla v roce 1995 rozpadem ostravské pobočky Společnosti Karla Teiga. Anglický název skupiny má asi tucet významů – vyvolat neklid, nepokoj, vzpuru etc. Skupina Stir up má i svou soukromou galerii nazvanou Čertův ocas, sídlící v Mohelnském mlýně u obce Mohelno. Její tři podlaží obsahují stálou expozici děl členů skupiny, aktuální výstavu a expozici jihoamerických surrealistů sdružených ve skupině Phases. Skupina má i četné další výstavy, nejen u nás, ale i v zahraničí (Belgie, Portugalsko, USA). Rovněž se účastní internacionálních výstav. Surrealismus byl původně literární hnutí, teprve později začal sdružovat i výtvarníky. Proto také skupina Stir up produkuje literární tvorbu prezentovanou především jako soukromé bibliofilské tisky, v poslední době často ve spolupráci se zahraničím (Belgie, Portugalsko). Poezie členů skupiny vyšla i knižně ve sborníku Letenka do noci.

Myslíte si, že je surrealismus živý i v dnešní době?

O tom, že surrealismus je stále živý, svědčí řada surrealistických skupin ve světě. I u nás jsou dvě z nich – pražská surrealistická skupina a Stir up. Kromě obnovené pařížské skupiny jsou to především skupiny španělská a švédská. Nejvýznamnější dnes snad je internacionální skupina Phases, která je pokračovatelkou internacionální skupiny revolučních surrealistů sdružených ve skupině Cobra.

Jaký vztah má k sobě v surrealismu výtvarné umění a literatura?

Surrealismus se v podstatě nedělí na výtvarnou a literární složku, ale působí jako celek podle doktríny, že surrealistický projev je vlastně projevem poezie a je lhostejné, zdali se vyjadřuje literární, či výtvarnou tvorbou.

PhDr. Václav Pajurek se narodil 3. února 1944 ve Frýdku-Místku. Vystudoval Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, obor dějiny umění. Byl zakládajícím členem surrealistické skupiny Lacoste, spolupracoval na vydávání revue Styx, dnes je členem surrealistické skupiny Stir up. Vystavuje nejen v České republice, ale také v zahraničí (Francie, Itálie, Německo atd.). Je odborným pracovníkem Ostravského muzea.

ZÍSKALI JSME - Literární pozůstalost Marcely Mikuláškové

Ediční činnost Památníku písemnictví na Moravě se odvíjí ve čtyřech edičních řadách: první řadou je bulletin Libri de bibliotheca nostra, který informuje o knižních přírůstcích, druhou katalogy k profilovým výstavám, třetí informační zpravodaj Literka a konečně čtvrtou inventáře sbírek. Posledně jmenovanou řadu se nám v posledním měsíci podařilo rozšířit o inventář části literární pozůstalosti básničky Marcely Mikuláškové. K rukopisům a fotografiím, které Památníku písemnictví na Moravě věnoval syn Marcely Mikuláškové Jan, přibyly strojopisy jejích básní ve velké většině zařazených do posmrtně vydané sbírky Korále okolo hrdla. Strojopisy básní věnovala Památníku písemnictví PhDr. Alena Houšřová, za což jí velmi děkujeme.

V Památníku písemnictví na Moravě je uloženo celkem 42 básní (větší část tvoří strojopisy, ale nechybí ani rukopisy), z nichž polovina dosud nebyla publikována. Kromě básní mohou badatelé ve sbírkách Památníku najít i fotografie Marcely Mikuláškové a dopis od Jana Skácela adresovaný Marcelce a Ondřejovi Mikuláškovým.

Marcela Večeřová-Mikulášková se narodila v Brně 31. ledna 1951. Vystudovala činoherní herectví na Divadelní fakultě JAMU, v ročníku se setkala například s Bolkem Polívkou, Nikou Brettschneiderovou či Dášou Bláhovou, s nimiž začala posléze účinkovat v divadle Husa na provázku. V roce 1973 nastoupila do Divadla pracujících v tehdejší Gottwaldově, kde se seznámila se svým budoucím manželem, hercem Ondřejem Mikuláškem – synem básníka Oldřicha Mikuláška.

Ke konci zlínského období se Marcela Mikulášková začala zajímat o divadelní režii; v roce 1990 měla premiéru její inscenace Williamsovy hry Království boží na zemi.

Roku 1993 se s rodinou přestěhovala do rodného Brna. Tento návrat jí však mnoho štěstí nepřinesl – nastaly zdravotní potíže, nezaměstnanost, rozvod. Zemřela náhle 7. ledna 2004.

Pokud byste měli možnost obohatit sbírku literární pozůstalosti Marcely Mikuláškové materiály, které se vztahují k jejímu životu a tvorbě nebo jinak přispět do našich dalších sbírek, kontaktujte nás.

Vydává Muzeum Brněnska,
připravuje Památník písemnictví na Moravě
Kláster 1, 664 61 Rajhrad
tel. 547 229 136
e-mail: pamatnik.rajhrad@quick.cz

www.muzeumbrnenska.cz

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Petra Pichlová

Autoři textů: Petra Pichlová, Kateřina Vávrová

Vychází desetkrát ročně, číslo 3, ročník 2.